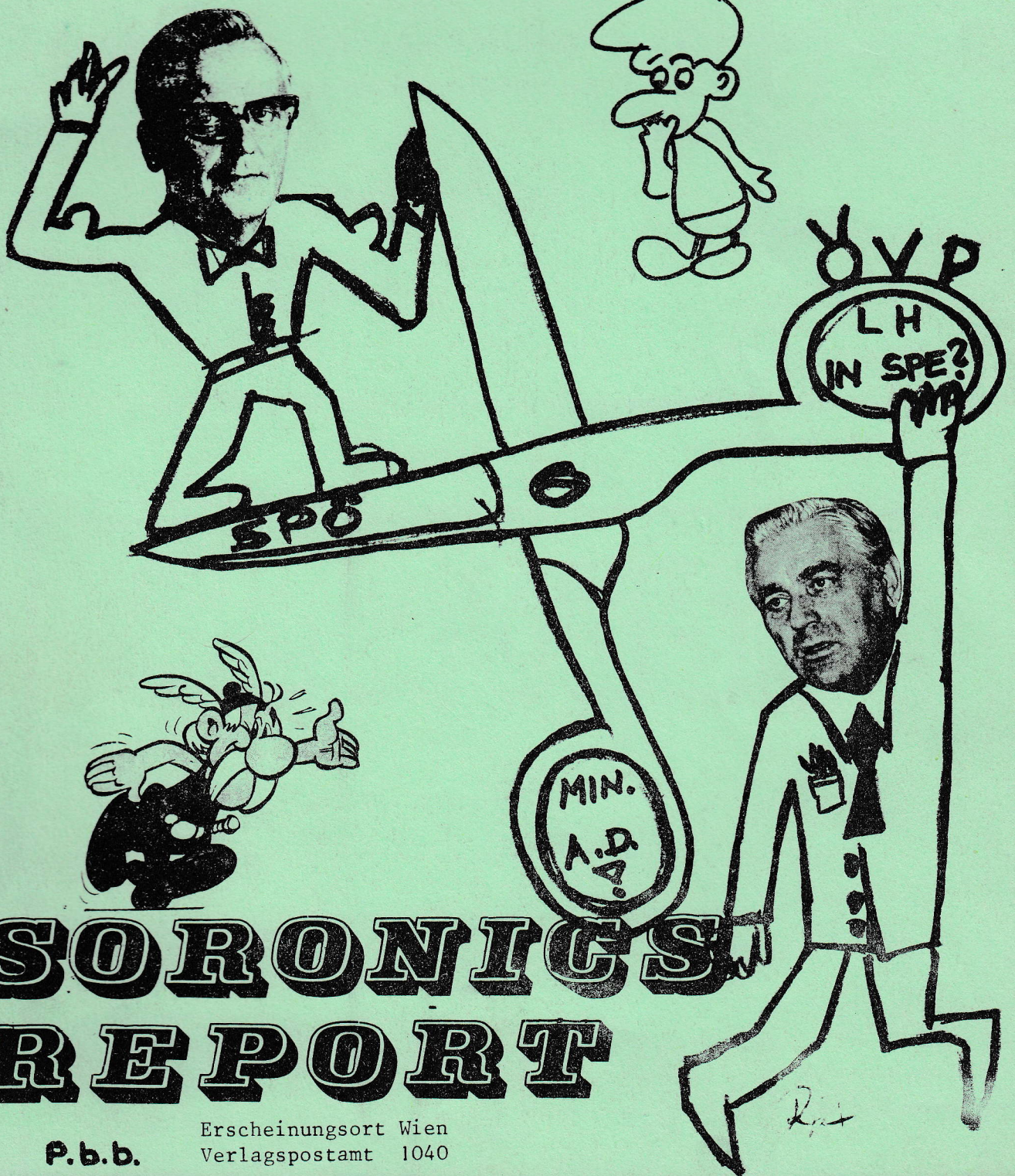

•OKT.74.

NOVI GLAS

glasilo hrvatskoga akad. kluba

SORONICS REPORT

P.b.b.

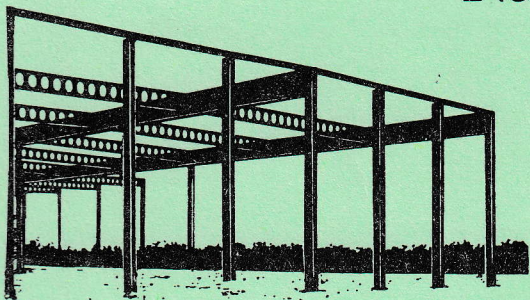
Erscheinungsort Wien
Verlagspostamt 1040

KULOVITS

20 Jahre

System hallen

★ Nach Wunsch ★

★ nach Maß ★ formschön ★

FABRIKSHALLEN · BÜROBAUTEN

AUSSTELLUNGS- LAGERHALLEN

stahbau

KULOVITS

TEL. (0 26 14) 25 501

KROATISCH MINIHOFF 19 A-7302 NIKITSCH

- Alle Kombinationen der Stützweiten möglich
- Flexible Raumgestaltung
- Hallenschiffe allseitig verlängerbar (auch zu einem späteren Zeitpunkt!)
- Auf Wunsch schlüsselfertige Ausführung

JUGOVITS

betonska fabrika

tel.:

03363 20503
20595

ČAJTA

SADRŽAJ

Novi Glas intern	5
pišu nam	6
Mikula Ivica: Soronics	7
Emerich Gerhard: zač ? - zato !	13
Stefenich Rudi: hic et nunc !	15
tragicomedičar : bio sam na odmoru	21
Paletin Robert : različni aspekti rici Bog	23
Höld Ewald : lirični pokušaji	28
Kuzmič Oto i K. Branko : Temburica Trajštof	32
Kumičič Giuro : Jane	37
File Zbica : pismo na Novi Glas	51

NAŠI INSERENTI:

erste österreichische spar casse	4
facultas	27
gollubits	31
hajszan	20
ivenschitz	54
jugoslavija	40
preiner	20
grugg	40
kulovits	2
fertsak	31
settovich	12
bevag	31
jurovits	2

**DAS RICHTIGE ALTER
FÜR SCHECK+
SCHECK-
KARTE**

sagt **DIE ERSTE**

19

Ein Super-Service.
Mit Scheck + Scheckkarte.
Und vielen Extras.
Für den leichteren Start ins Leben.

Komm und hör Dir an, was **DIE ERSTE** Dir bietet.

DIE ERSTE
österreichische Spar-Casse

U zadnjem Novom Glasu-ki je bio praktično novi početak - smo pisali, da je cilj Novoga Glasa pružiti svakomu angažiranomu Gradišćanskomu Hrvatuzurnalističku platformu. Imamo li tako malo angažiranih Hrvatov, ili se to krivo razumilo? Mislili smo, da ćemo za ov broj - dosta promjenjov - dostati puno kritičnih pisam, predlogov, želj i napadov.

Jako malo ih je došlo.....

Još jedan put: Mi bi se jako veselili, ako bi nam naši štitelji javili svoje mišljenje, ako bi se ponudili i neki od malo „starje generacije“ za suradnike.

Naš drugi cilj je, da nastane NG jedan glas modernoga Gradišća, ki se i čuje po cijelom Gradišću. Zato je ali neobhodno potrebno, da se raširi naš štiteljski krug. Zato prosimo svakoga, načite propagandu za naš glas, javite nam adrese zainteresiranih ljudi, da im pošaljemo NG.

Još nešto, ča se tiče inzeratov: Struktura našega štiteljskoga kruga je vrlo dovoljna za inzerate. Mi dostignemo s NG-om u velikom sve hrvatske maturante, važne i financijski moćne ljude u Gradišću, Austriji i u inozemstvu. To znači štiteljski krug NG-a je najinteresantnija grupa za svako ekonomsko poduzeće. A naše cijene su, ako je usporedimo s timi od drugih novin i običnim lpn-om (leser pro nummer), vrlo niske.

Najlipša hvala

uredništvo

Naša adresa: NOVI GLAS / HAK
Schwindgasse 14
1040 WIEN

P I Š U N A M

- Južni Tirol, "bumserer Buam" -
- Palestina, Al Fatah -
- Koruška, dinamit -
- Ulster, IRA -
- Cipern -

.....

- Gradišće, tamburica, narodni plesi -

Južni Tirol ima svoju kulturnu, djelom i političku autonomiju .

Palestina, oni čedu sigurno dostati svoju vlašću zemlju.

Koruška, Slovenci su barem jur dostali svoj materinski jezik

za službeni jezik, u ORF-u, vlašću gimnaziju, bolje slovensko

školstvo i topografiju(Naciji su davali svoj tolerantan odgovor)

Ulster, oficijelno imadu katoličani jur ista prava.

Gradišćanski Hrvati, - nažalost - NIŠTA!!

Ako si pogledamo ovo nabrojenje je jedini logični rezultat:

realno-politički je i dan danas još uvijek sila naj-
uspješnija metoda za rješenja problemov.

Za južne Tirolce se skrbio nij vrug, dokle se nije počelo

"argumentirati" s dinamitom.

Ali mi Gradišćanski Hrvati imamo zato naš Kreisky-komitet -

dosadaalibi-djelo par excellence. Ali kod nas su zato skoro

i još sve nimške tablice čiste, a mi se i uopće ne javimo

za realiziranje naših zagantiranih prav.

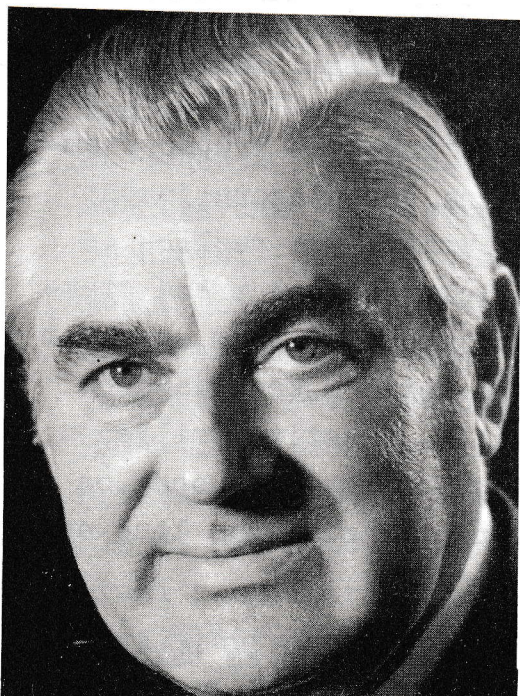
Ljeto 2074 na SIMPOZIONU CROATICONU, seminar o jednoj izumrloj

manjini: Prof. dr. Adolf Ribak:

"Die schicksalhafte, geschichtlich-tragische Schwäche,
bzw. der entscheidende Fehler der Burgenländischen Kroaten war,
sie kannten weder Gewehr noch Dynamit."

Smo zaistinu jur tako daleko, da je dinamit, puška, da su mrtvi
jedini odgovarajući argumenti? Tužno bi bilo, ali mi smo samo u
20 stojeću, samo kratka vremenska distancija od sridnjega vjeka.

-a g.

SORONICS

..ministar je bio,
zemaljski poglavar kani
nastat.....

Franz Soronics, rođen 28.7.1920. u Željeznu, počeo je po apsolviranju osnovne škole, glavne i komercijalne škole svoju službu u zemaljskoj vladi Gradišća. Po povratku iz Drugog svjetskog boja postao je ponovno zemaljski činovnik i položio B-maturu.

Postavši 1950. gradski savjetnik i nakon toga rukovodilac frakcije narodne stranke Austrije u općinskom savjetu u Željeznu, nominiran je 1954. za pročelnika ÖAAB-a (Savez austrijskih radnika i namještenika) u Gradišću, mimo toga bio je tri ljeta poslanik u Saveznom vijeću. Kasnije fungirao je kot poslanik u narodnom vijeću a od 1963. kot državni sekretar za nutarnje, a kasnije za socijalne posle, sve dok je postao 1968. ministar za unutarnje posle. Doduše, biran je po izmjeni samovlade narodne stranke Austrije samovladom socijalističke stranke opet u narodno vijeće ali se povukao potpuno da bi nastavio svoju karijeru u zemaljskoj politici: 1971. postane zemaljski savjetnik, 1972. namjesnik zemaljskog poglavara; ovu funkciju on ima još i danas. Ušao je takodjer u partijsku hirarhiju: od 1968. on je pročelnik zemaljske partije austrijske narodne stranke u Gradišću. Njegov stil je miran, tih i za razliku od žovialnog i ljubaznog Kery-a pomalo distanciran i udaljen od naroda.

Dok je zemaljskim poglavarom jednostavno doći u lični kontakt i "pobratiti" se s njim, barem na van, kod Soronicsa osjeća se barijera i hladnoća. Vjerojatno je upravo ta osjetljiva distanciranost razlog za činjenicu, da ima svenek malo kontakta sa

štamptom, mimo partijske. On takaj nije izazivač krupno štampanih naslovov u nadregionalni novina, jer njegova jakost nisu ni ni spektakularne, upadljive izjave (za razliku od Kery-ovih izjava na dan socijalističke stranke prema štampi i "Journaili"), niti nije postao spekulacionim objektom u saveznoj politici kot Kery svojom mogućom kandidaturom kod poslidnjih izborov predsjednika. Po vkastitom mišljenju, je Soronicsev odnos prema nadregionalnij štampi dobar, ča nije teško, ar gotovo nje postoji. On nije niti nje lice napadanja niti nje ljubimac.

Veliki privredni problem je za Soronicsa problem takozvanih "pendlera", ki se po njegovom mišljenju neće moć vjerojatno nikada riješiti, ar će uvijek postojati odredjeni mobilitet kod radnog snaga. Veliki broj zidarov i gradjevinskih djelačev, ki sačinjava glavni kontingent "pendlerov", neće se nikada moći u potpunosti zaposliti u Gradišću, ar ovdje nedostaje kapacitet dotičnih firmov ča je jednostavno za razumiti na osnovi ekonomske veličine ove savezne zemlje.

Nerazmjerno veliki broj "pendlerov" Soronics bi smanjio putem stvaranja radnih mjestov s visokimi plaćami. Pomoću zakona o unapredjivanju privrede i zakona o investicionom

fondu, ki je za socialistov, ne nek nova podu-
raširiti stara,
stvaranja novih
mjesta u indu-
ronicsevom mi-
na turizam. Gos-
žu prije svega
zato nebi bilo
industrijska
turizma. Ar gdo

..za "status quo"
----- tužno -----

ključen i sa strane
nećedu se naseliti
zeća nego povećati i
jur postojeća. Ali kod
mogućnisti za radna
striji mora se po So-
šljenju uzimati obzir
ti Gradišća ovdje tra-
relaksaciju i mir, pa
zgodno da se naselu
poduzeća u krajina
bi želio načinit svoj

odmor uz betonske fabrike i slična zaprašena poduzeća? Ovdje bi trebala pasti odluka na različnim područjima: prostor za odmor ili za industrijska naselja.

Ča se tiče "pitanja nacionalne manjine" Soronics je prilično pazljiv i drži se navratnog osiguranja; vjerojatno su mu dogodjaji u Koruškoj pred očima. Naravno želi ispuniti sve opravdane zahtjeve Gradišćanskih Hrvatov. Ali ki su opravdani? On kot "čovik ki to gleda sa strane" ne bi htio suditi, čije su zahtjevi opravdani: onih zastupnikov nacionalne manjine ili onih ki su za asimilaciju. On tu izbjegava jasan odgovor. Za Soronicsa je jezik najznačajniji i najbitniji izraz jedne nacionalne manjine. Ali ovdje po njegovom shvaćanju ne postoju nikakve prevelike poteškoće, ar na glavni škola postoju mogućnosti da se uči hrvatski jezik kot svaki drugi strani jezik; naravno se mora za ti predmet prijaviti dovoljno školarov. Pojačano angažiranje hrvatskog jezika kot na primjer Slovenski gimnazij u Koruškoj, u Gradišću nije moguće zbog regionalne raštrkanosti Hrvatov, ar bi to bilo vezano a velike udaljenosti školarov od domačega sela, a to bi za roditelje značilo veće troške (troške za internat itd...). Po Soronicevom mišljenju se u tom pitanju jur dosta uredilo; ar grupa asimilantov je konačno protiv poboljšanju i raširenju školskih mogućnosti, naprotiv, oni su pokušali da smanjuju i ograničuju mogućnosti u vezi s time. Ča se tiče jezika kod sjednic općinskih vijeća, on si zna predstaviti, da se peljaju protokoli u općinama, kade prevlada hrvatsko stanovništvo, nahrvatskom jeziku. Za njega ne predstavlja ni hrvatski jezik na sudu problem, ar je stvar saveza da stavi dovoljno tumača i suca na raspolaganje. Konačno je član 7 državnog ugovora stvar saveza, a zbog toga i zadaća savezne vlade. Medjutim, on pri tom zaboravlja na to, da je pred socijalističkom samovladom vladala narodna stranka, i da se ni onda ni za vrime koalicije nije ništa riješilo i da se konstantno prešlo prik obradjivanja člana 7. Kod ove optužbe se počne namjesnik zemaljskog poglavara braniti. Tvrdi, da se o tom problemu nekoliko puta diskutiralo, dok je bio Klaus na vladi, i da se pri tom razgovaralo i o Koruškim Slovencem i o Gradišćanskim Hrvatom. Medjutim, čini se da su ti od Soronicsa spomenuti razgovori služili nek kot alibi, ar nije se moglo zapaziti nikakvih djelovanja, pogotovo ne pozitivnih. Stavanje komiteta je po mišljenju Soronicsa nek rastezanje i nejasno prikazivanje i Kreisky-ova taktika

odgadjanja. On, Soronics, je kod svake nove stvari optimističan i želi joj uspjeha, ali kot iskusan človek, ča se tiče politike, on nevjeruje u uspjeh u skoroj budućnosti. Ar jedan od Kreisky-ovih specijaliteta je ta, da kod problemov, kad se pojavljuju, utemeljiva komitete ili subkomitete ili kontaktne komitete ki se onda prilično sporadično sastaju, ali ne pe-
ljaju do nikakvih efektivnih rezultatov. U vezi zakona o čuvarnici Soronics objašnjava, da je on kot kompetentni referent pokušao uključiti u zakon odgovarajuću odredbu. Medjutim, nju je ustavna služba oblasti saveznog kancelara smatrala sumljivom, pa ju je socijalistička stranka odbila.

...veli: za
čuvarnice Hrva-
te.....

Ovdje su uništila nastojanja sa stane narodne stranke. On, Soronics, je ipak apelirao na načelnike hrvatskih i mišanih općina, da namjestu učiteljice u čuvarnica, ke vladaju hrvatskim jezikom.

Na pitanje ča bi narodna stranka Austrije stvorila u vezi pitanja nacionalnih manjina ako bi dobila opet većinu u zemaljskom saboru, Soronics da sljedeći odgovor: savezna zemlja ima prilično malo kompetencijov; ali ča se tiče kompetencije zemlje, narodna stranka nebi htjela to nek obradivati već i riješiti. On ne želi pojačati aktivnosti narodnih poslanika Karalla i Katsicha, ar oni jur činu preveć pa su u hrvatskom pitanju jur postigli, ča je god bilo moguće. Ar triba imati čuti koliko se zna očekivati od nimških susjedov. Mimo toga je za vrime, kad je narodna stranka prevladala u narodnom saboru, HKD, ko Soronics smatra pravim i legitimnim govornikom Gradišćanskih Hrvatov, dobilo dovoljno financijskih sredstvov, da je moglo izvršiti svoje zadaće. Ta sredstva se sada moraju dijeliti sa "Konferencijom načelnika i podnačelnika", ki na osnovi svog programa asimilacije i izjave: "mi ne želimo ništa, nam je dobro" ne znagovoriti u ime hrvatske nacionalne manjine u Gradišću.

Ovi odgovori, čini se, potvrđuju politiku ku pelja narodna stranka na izgled, naime, da održava u hrvatskom pitanju "Status quo", da se unutar stranke jedva, a na van uopće ne bavi tim problemom, da nebi naišli na poteškoće. Rješavanje tog pitanja će se izbjegavati tako dugo, dokle se problem u toku decenija ne riješi sam od sebe, dok se Hrvati pod sadašnjim uvjetima neophodno budu morali asimilirati. Događjaji u Koruškoj, kade šovinisti i "vječno-jučerašnji" ne pokazuju nikakve tolerancije prema Koruškim Slovincem, i kade se koruška narodna stranka otvoreno umiljava pristalicam "Heimatdiensta" da bi dobila njegove glase, učinile je Gradišćansku narodnu stranku još uzdržljiviju.

Ukoliko austrijska na saveznoj razini većinu, Soronics, koji toj izjavi već ambicijov u savezu će se kot član stranke zalagati Gradišćanskih

...buduća ÖVP-vlada će pružiti Hrvatima sve potrebne mogućnosti...!

način udje u program te vlade narodne stranke. On je uvjeren da će bit ta kompleks prisutan u vladinom programu. U slučaju da austrijska narodna stranka dobene opet većinu u zemaljskom saboru, Soronics je izjavio doslovno: "Na zemaljskoj razini ćemo nastojati da podupiramo sve ono, što se zna zastupati da bi peljalo do rješenja, da bi nacionalne manjine imale mogućnosti za razvitak."

U budućnosti ćemo viditi što se po Soronicsevom mišljenju zna zastupati i ča ćedu oni onda peljati k pozitivnom rješenju. Viditi ćemo, da li će se naša skepsa u vezi toga potvrditi. Nadamo se da neće!

Po razgovoru sa Theodorom Kery-om razgovarali smo s nje-

+ Soronics svojim ličnim sekretarom Reg. Rat Sučićem, koji je član...

govim namjesnikom Franz Soronicsem. Njegov odnos prema zemaljskom poglavaru ovisi po vlastito mišljenju od političke situacije i je bolji ili lošiji; ali skoro uvijek pronadje osnovu, da razgovara s Kery-om. Samo kod zapetih (gespannt) političkih frontov ne postoju šanse da se najdu zajedničke linije.

mikulaš ivica

rođj. 10. 3. 1950-a, maturirao u Beču
studira ekonomiju; odbornik i referent
za internacionalne kontakte ÖH na Hs.f.WH
interesse: suvremena povijest,
politika, moderna literatura, sport

Brennstoffe aller Art

Lastentransporte

SATTOVICH

7452 UNTERPULLENDORF 118

TEL.: 02612 / 250507

- - - Z A Č - - - - - Z A Č - - - - - Z A Č - - - - -

Ov put nije pokušaj komentara. Ov put nije čak komentar.
Ov put je sva stran tužan dokument Austrijske netolerancije!

Mi svi poznamo član 7 državnoga ugovora, poznamo onaj član, ki bi nam - realiziran - pružio one najprimitivne egzistencijelne mogućnosti daljnega narodnoga razvitka, ki bi nam Gradišćanskim Hrvatom pružio barem ona prava, ka skoro svaka civilizirana zemlja dava manjinam dobrovoljno. Ali tolerantna, po cijelom svitu obljubljena ta naša Austrija, ka je zadužena zato u državnom ugovoru, to nema potribno:

školstvo: malo u osnovnim škola; ništa u gimnasiji;
ništa u glavnoj školi;
a sada se jur počne, dicu u čuvarnici
brutalno germanizirati!

Hrvatski jezik pred sudom, topografski natpisi, hrvatske emisije u ORF-u.....NIŠTA!

Kulturno i financiелno podupiranje: S v i Gradišćanski Hrvati s k u p a dostanu manju financiелnu subvenciju, nego si Gradišćanski poglavar Kery zasluži u četiri miseci. Da svi Hrvati skupa smo u cijelom ljetu manje vridni nego jedan jedini človik u četiri miseci!

Da, to je naša tolerantna Austrija!

Austrija se ponaša prema nam čemernije nego zadnji „Zechpreller“. To nije nek moja misao, ne, to je rekao socialisticki referent za štampu kancelara Kreiskoga (Samo slučajno ta človik već nije u Austriji; samo nekoliko tajedan potom - kad je to rekao - dostao je novu funkciju u dalekoj Engleskoj - sigurno samo slučajno). Da, ki je pak naš spasitelj? Schleinzer, ki se bori za svaki fašistički glas u Koruškoj? Kreisky, ki je napustio kod manjinskih pitanjsvaku poštnu, konsekventnu liniju, ili čak FPÖ-stranka,

- - - Z A T O - - - - - Z A T O - - - - - Z A T O - - - - -

- - - Z A Č - - - - - Z A Č - - - - - Z A Č - - -

ka djelomjoš uvijek sanja o „Deutsche Herrenrasse“? Ili znamda on Gradišćanski Idi Amin, on perfektno multijezični, progresivni Štikapronac, ki najveć govori, ali ipak uvijek veli, da ništ ne kani (Logika zjalaviensis). Ne ljudi, naše spasenje nisu drugi, naša šansa smo mi, a samo mi!

Da, 54-oga ljeta su Južno - Tirolci poslali prvi protest na talijansku vladu, a jur u Oktobru 59-oga ljeta je naš Kreisky ov problem doprimio pred UNO. A sada imaju zaista sva svoja prava. (Italija ali nije bila zato zadužena u nijednom ugovoru)

Mi Hrvati čekamo jur skoro dvadeset ljet (15.5.1955), da se to ispuni, ča se obećalo nam i drugim zemljam, ke su potpisale državni ugovor.

Da, pred ljetodan je HAK u interview-u s „Wochenpresse“ rekao, da je internacional izacija naših problemov „ultima ratio“. Izgleda, da se toj zadnjoj mogućnosti m o r a m o približavati brzimi koraki - ča zaistinu na nijedan način nije naša želja i krivica, nego tolerantne, germanizirajuće Austrije. Ar ako ide tako dalje, „wird unser Land auf dem Gebiete des Minderheitenschutzes sehr bald das Schlußlicht in Europa darstellen“ (iz Austrijskih - nimških novin „Das Menschenrecht“, glas Austrijske lige za ljudska prava).

emerich gerhard

rodj. 15.10.1954-a,
glavni urednik n.g-a
zastupa delegata hak-a u kreisky-komi-
tetu, franju palkovića, u toj komisiji.

- - - Z A T O - - - - - Z A T O - - - - - Z A T O - - -

Najbolje je ako na početku citiram samoga predavača dra Hamma:
 " Mi smo se ovdje sastali i ja sam ta sastanak tako shvatio, da se hic et nunc dogovorimo, kako bi se mogle i što bi se trebalo sa ove naše akademske strane poduzeti ili poduzimati, da se našem hrvatskom narodu u Gradišću pomogne, da svoju narodnu svijest održi, da ona ojača i da joj dadu svoj pečat i svoje obilježje, koje će i kolektivu i pojedincima pomoći, da sačuvaju svoj oblik, svoj način života, svoj - kako bi amerikanci rekli - "way of life" i svoje mjesto u zajednici u kojoj se nalaze."

I ta dogovor razvio se jako zanimljivo i konstruktivno.

Najprije se je predavač pitao, je li smo zadovoljni sa status quo i kaže, da mu se čini, da većina ni zadovoljna i to s punim pravom. Triba se najprije baviti s principijelnim pitanjem. A to je, da li ćemo ostati kod našega jezika i tako stvoriti jedan gradišćanski hrvatski književni jezik ¹⁾ s posebnim koloritom ili da ćemo prići na književni jezik kako se prakticira u Matiči Hrvatskoj. Dr. Hamm pokazao je u ovoj vezi na zanimljivu činjenicu: Da je zapravo tradicija naše književnosti starija od one u Zagrebu. Tradicija naše književnosti počela je u trenutku, kad su se naši preoci doselili u Gradišće, a na drugoj strani je tradicija književnosti u Zagrebu stoprv 120 ljet stara. Mi smo zapravo čišće sačuvali svoj hrvatski jezik nek je to zdola bilo moguće.

Ča govori ada pro, ča contra književnoga jezika?

pro -

materijalno pitanje: velika je razlika štampati knjige za 40.000 ljudi ili štampati je za 5-6 milijuna. Broj izdanja je ada pitanje novca.

-

školske knjige bi se mogle uzeti iz Zagreba.

1) Da ne dojde do nesporazuma, hoću u mojem članku nazvati naš hrvatski jezik s izrazom "gradišćanski hrvatski jezik" a hrvatski jezik, ki se upotrebljava u Jugoslaviji, s izrazom "hrvatski književni jezik". Nas gradišćanski hrvatski jezik dakle neće u ovom članku nikad nosit atribut "književni jezik", iako će biti kasnije govor o jednom "normiranom" grad. hrv. jeziku, koga bi mogli nazvati književnim.

Nimci u Austriji, ki se kanidu naučiti hrvatski, ko se uću srpsko-hrvatski jezik. Bilo bi to dobro kad bi bio naš jezik isti.

- Ojačalo bi se narodno pojedinstvo, veća bi bila kompaktnost.

contra - Razlike između gradišćanskoga hrvatskoga i hrvatskoga književnoga jezika: leksikalne
fonetične
morfološke.

Učiti bi morali ta jezik kot strajnski jezik.

- Da li bi svećenstvo, ko je najuže povezano s narodom, prihvatilo književni jezik?
- Tradicija našega jezika postoji jur od 16. stoljeća. Naš jezik se je razvijao kot kontinuum. Jezik škole tribao bi biti i jezik naroda, a ne jezik sa strajnskom gramatikom.
- Narod bi se odvoji, bi se već priklonjao nimškomu.

Mislím, da čuda već govori protiv književnoga jezika. Prošlost je pokazala, da se narod zaista odvoji, ako se prisili učiti drugačije hrvatski nego ga je majka naučila. Ča nam hasni, ako naučimo človika tri književne hrvatske riči, a on napusti zbog toga svoj materinski jezik i nij pripravan se uopće još ča naučiti: "kad inako ne razumim ča ti to pišu". Isto tako su mislili Hakovci: dr. Hamm je htio glasovat, ki je pro i ki je contra. I nijedan u auditoriumu HAK-a nije bio za književni jezik.

Dobro. Ali kako izgleda ta naš gradišćanski hrvatski jezik? Je to ta jezik, ki se govori u Pandrofu? ili u Borištofu? ili na Stinjaki? ili u Cindrofu? ili...?

I na ovo pitanje daje dr. Hamm odgovor:

Potribno je, da se ta naš grad. hrv. jezik normira. Ne more i nesmi se to ostavit kot interno, "kućno" pitanje. To pitanje se mora na stručnoj, na znanstvenoj bazi riješiti. A ta znanstvena baza se je jur našla i na njoj čedu poznati stručnjaki stvorit "naš" riječnik, ki će biti norma za naš gradišćansko hrvatski jezik.

Dr. Hamm ocrtao je, kako će riječnik prilično izgledati. Bit će trojezičan: "Hrvatsko-njemački-književno-hrvatski riječnik" i sadržat će on sve tri varijante:

1. gradišćansko-hrvatski - nimški - književno-hrvatski riječnik
2. književno-hrvatski - nimški - gradišćansko-hrvatski riječnik
3. nimški - književno-hrvatski - gradišćansko-hrvatski riječnik

Najopširnija će biti prva varijanta u kojoj će se najti svi izrazi našega gradišćanskoga hrvatskoga jezika. Na primjer će biti pisano pod l: labda - Ball - lopta. A pod ž: žbuhta - Ball - lopta. Ili pod p: pujma - Ball - lopta. Bit će potrebno, da se sada jedan od ovih različitih izrazov favorizira i zame za "normiranu" gradišćansko-hrvatsku rič. Ka će to biti, odlučiti mora redakcija, ka djela na riječniku. U glavnom će se uzeti ona rič, ka je najveć raširena u Gradišću. Neznam jeli je to sada labda, pujma ili žbuhta. No, recimo da je to žbuhta. Onda će drugi dio izgledati ovako:

knjiž.-hrvatski - nimški - grad.-hrvatski

lopta - Ball - žbuhta

A treći dio bi izgledao ovako:

nimški - knj.-hrvatski - grad.-hrvatski

Ball - lopta - žbuhta, labda, pujma

Bit će to praktičan riječnik, u kom svaki zna da će najt svoju rič. Isto triba on sadržati kratku gramatiku i kratak pregled pravopisa.

U referatu slijedu neka pitanja, ka predavač nabaci u vezi s pravopisom. Pitanje -io: Pišemo vidio, iako se nigdir tako ne govori. Ali dr. Hamm misli, da je jur prekasno, da se ovde ča reformira. Nadalje je najveće pitanje pitanje "j"-a: Piše se ljet, stijena, djelo, a nijedan (opet nijedan, a radje bih pisao niedan) živ tako ne govori.

Jedno važno pitanje razmatrali smo u diskusiji, ka je slijedila predavanju, i to problem novih riči, za ke nimamo hrvatské izraze. Došli smo do riješenja, da se onda triba najprije gledati, je li nima kade drugdje u Gradišću jur dialektni izraz za tu novu rič. Ako ne, morao bi se uzeti književni izraz iz jezika, ki nam je najbliži, a to je hrvatski književni jezik.

pitanje diftongacije. Dr. Hamm kaže, da se ona nikada (i u Hrvatskoj ne) nije pisala, tako da bi se i kod nas nebi trebala zapeljati. Ostat će dakle Bog i rožica, a ne Buog ili ruožica.

Jedan Hakovac postavi pak pitanje, kako bi dr. Hamm klasificirao stil Hrvatskih novin i upozori na to, da se mnogi tužu, da neznaju štati, ča hrv. novine pišu. Na to pitanje kritizira referent, da je stil Hrvatskih novin mješavina i disharmonija i da se ne držu ni na ov ni na on sistem.

Dojde još govor na školske knjige. Zašto su u njih uvedene tuđe riči, za ke imamo i mi naš hrvatski izraz. Na primjer barjak i zastava. Dr. Hamm ne razumi ove pogrške (barjak je turska rič). Isto kot ne razumi, zač ima čitanka tako malo štiva na gradišćanskom jeziku, zač se gradišćanski pisci tako malo favoriziraju.

Rezime od samoga predavača: Mnogo se da učiniti ako svi pomoredu: mladi študenti, učitelji, akademčari, svećenstvo i sam narod. Svrha svega je, da se očuva hrvatski jezik u Gradišću, o komu dr. Hamm kaže: "Ja sam zaljubljen u ovaj vaš jezik. To je tako divan jezik."

Onda hajdmo na pomoć! HIC ET NUNC!

Rudi Stefanich - Uzlop

rodj. 12. X 1951., maturirao u Željeznu, jur 3. ljetu odbornik HAK-a, peljač plesačke grupe KOLO-SLAVUJA, odbornik i igrač uzlopskoga tenis-kluba, u ostalom vrimenu študira elektrotehniku.

interesira se za politiku, tehniku, folklor i šport.

bolje poznat pod imenom "štiks".

PREINER JOSEF

LANDESPRODUKTE.

LEBENSMITTEL·AUTOZUGEHÖR

7302 Nikitsch·Filež 77

Hočete u staru domovinu ?

- dodite k **ROBERTU HAJSZANU !**

AUTOBUSNO PODUZEĆE

TEČAJ·SEMINAR·EKSKURSIJA

ROBERT HAJSZAN

7535 PINKOVAC 110 Tel:03327/20507

bio sam na odmoru . . .

tragikomedija

Jasno, i lero, glavni urednik n.g.-a načinio ferije. Išao sam u Zadar na odmor. Slučajno - više ili manje - su onde bile i dvi hrvatske folklorne grupe Gradišća, čak i u istom hotelu, u kom sam stanovao. Jasno, da su se stim pružile teme, perspektive za "ferijalski" članak.

Dvi hrvatske grupe iz istoga Gradišća:

KOLO-SLAVUJ i VORIŠTANSKI folklorni ansambl, načelnik MAYER iz Cindrofa - to su glavni karakteri ove male tragikkomedije.

ČIN 1

Načelnik Mayer pozdravi Kolo-Slavujce - prilično dobro po hrvatsku. Bez problema! 20 minut kašnje: kod skupnoga nastupa ovih dvih grup! Mayer govori s Vorištanci:

ma kak, ej ljudi;ki jezik? jasno nimški! Ali to zaistinu nije bila Mayera želja - iako -, nego to je bilo potribno:

Vorištanska hrvatska grupa nije hrvatska grupa - samo ako ide za oficijelne subvencije - većina članov nezna hrvatski, točka. To je istina!

Da to je istina! Hrvatska grupa iz Vorištana - pod peljačtvom Hickla i Probsta - nezna hrvatski.

ČIN 2

Četire divičice one grupe iz Vorištana nisu razumile tu strašno tešku rečenicu: "Bili smo plesati." (Vorištanci su bili u Zadru na plesačkom seminaru).

Ali zač bi Hrvati iz Vorištana znali hrvatski? I s nogami i rukami se da razgovarati.

ČIN 3

Čudo je bilo, ali ipak: pet Vorištanac stalo je skupa i se - da, istina je! -pominalo po hrvatsku, ali jasno, nek kratko, dokle nije došao šef Probst i izjavio ovu fundamentalnu rečenicu:

Gemma auf an Spritza - prilično dobro po nimšku.

FINALE

Od sebe razumljivo, Kolo-Slavuj se pominao po hrvatsku. Kolo-ovci su, i to je poznato - sigurno na puno višem plesačkom nivou nego Vorištanci, dostaju ali - i to je sigurno - čuda manje subvencije.

Moral ove tragikomedije

Stim je opet potvrđeno, hrvatski znaju samo ništvidni bedaki.
Punkt, točka.

Vorištanci i Kolo-Slavuj idu na pozornicu, da primu aplauza. Zbog neprestajućega aplauza veli šef PROBST:

Nehmt's die trzalice und fongt 's an:

Hura Hrvati smo mi, takve klape-klape već na svitu nij....
(za režiju: polovica Vorištanac ne razumi, ča se jači.....)

P.S.:Kašnje sam čuo, da skoro svi Vorištanci razumu hrvatski, ali zbog "fit mach mit" se volu pominati s rukami i nogami. Još jedan uzrok: nebi bilo fair, ako bi Vorištanci ishasnovali tu njevu jezičnu prednost. Ča Nijac zna i - još već - ča nezna - to je i dosta dobro za Vorištance.

Nek mi Hak-ovci- nažalost smo mi tako reakcionarni, zastareni, nemoderni - kratko: takvi bedaki - ćemo oostati i nadalje najmanje dvojezični, ćemo se i dalje pominati po hrvatsku. Nam - opet nažalost - još uvijek nije žao i nas nije sram, da se znamo ovim jezikom razumiti u:

Jugoslaviji	(20 mio stanovnikov)	
Polskoj	(30 mio)
Českoj	(15 mio)
Bugariji	(8 mio), djelom i u
UDSSR-u	(240 mio)
u Gradišću	(35 000)

Da mi znamo: neki nikada ne čedu razumiti, da je počela budućnost, da se ne da živiti u izoliranoj prošlosti.

Da, mi to znamo, ali mi znamo isto, ki su ovi.

Pitanje: Su to oni, ki znadu već jezikov, ki su otvoreni prema cijelom svitu ili oni, kim se još uvijek ili opet sanja iz"one" ere: Samo Nijac je človik ?

» različni aspekti riči bog «

Ku drugu rič je imalo človičanstvo već puti na jeziku neg rič "Bog"! Ča za teret je morala ova rič nosit? Nijedna druga rič nije tako poprekidana, tako rasčišena, popljuvana, prokleta, popsovana i.t.d.

Človičanstvo, puno nemira i straha, je teret svojega žitka naložilo ovoj riči na "ramena". Zato leži sada pod ovim teretom u prahu i nosi teškoće i muke človičanstva.

Ljudi s različnimi vjerami su ovu rič poprekidali i rasčihali. Za ovu rič i u imenu ove riči se je umaralo i umiralo. Ona nosi slijede njevih prstov i krvi. Je još kade ovakova rič, ka na najviše i apsolutno kaže? Smimo ju ležat ostavit u prahu, svu rasčišenu i rascipanu? Ja mislim da ne!

Iako ne zbog milosrdnosti i sućuti, onda zbog toga, kad i sada človičanstvo treba nešto, komu more svoj strah i nezadovoljstvo ubisit! Mi tribamo ovu rič, kad počnemo psovat, kad počnemo zdvajati: "O Bože dragi!", kad gdo od naših bližnjih premine iz ovoga svita - onda tribaju jedni ovu rič: da se očvrstu u svojoj vjeri, jer puti Božje providnosti su nepoznati (ništa suproti tomu); ali u ovom smislu pak neki kažu, da mlini Božji polako melju ali gvišno, ča pokazuje na tu strašnu misao, da se Bog fanti, 'jer ki Boga ostavi toga i Bog ostavi', kao kad bi Bog nek čekao kao policist, da gdo ča zakrivi. - Ovu rič zamu jedni, da se dicit grozu, kad si već drugačije pomoć nemoru i da lakše dostignu disciplinu i poslušnost, jer nigdje stoji 'policist'; drugim opet mora rič služiti zato, da preložu na nju svoje agresije, nezadovoljstvo i lamendiraju prik nepravice, nemira i nevolje na svitu, čemu je sve kriv i zač je sve odgovoran 'Bog'. Zapravo su oni lijeni i bez kuraza, da bi pomogli da se ča premine i poboljša!

Drugi opet vidu za ovom ričom ljubav, ufanje, spasenje, pravičnost i mir nad mirom.

"O rič najrazličnijih i najsuprotstavnijih misli!" Ča je sad pravo, ča za sadržaj zaistinu imaš? Ili je sve pravo, je ono pravo, ča svaki za pravo zame?

Ti "rič", ti si človiku malo neugodna nastala. Jur od svojega početka kanio te se je človik oslobodit. On te je željio tako uredit i u smjer presilit, da njemu bude na svaki način na hasan i to: seljak je tribao ugodno vrime za litinju - Bog vrimenta; grofi i gospoščina željila je već zemlje i moći - Gospodar pravice; vojniki željili su dobitak - Gospodar šeregov; velikaši hotili su potvrdit svoju moć - Gospodar uredbe; i.t.d.

S tehničkim razvitkom išlo je tvoje oslobodjivanje dalje: Sve već funkcijov ke su tebi, "rič", bile obišene, znao je človik preuzet: za lapat je bolji umjetni gnjoj nego poškropljenje svetom vodom; na mjesto Božje providnosti došli su racionalni plani za budućnost; na mjesto pomoći od odzgor su različne institucije ovde; na mjesto da zale duhe sproganjamo imamo psihoterapiju. Od dobavljivih betegov čuvamo se cipljenjem; od zlih litinj čuvamo se, da za dobe importiramo ili da se osiguramo.

Kot vidimo, ugodalo se je človiku skoro, ali zaistinu nek skoro, da se oslobodi ove "riči". Človik je jur svojom racijom i pamećom tako daleko, da ne triba zaman jednu rič'štrapacirat', ka ionako jur preveć na sebi ima. Ipak človik nima mira od ove riči. Iako jur skoro sve dostignuti more, svenek ga kako tako najzad hiti na ovu rič(domisli se malo!). Čim već se človik trudi, da se ove'riči'oslobodi, tim jače on kaže, da se je još nij oslobodio. Za mnoge različne stvari je človik u prošlosti obisio ovoj riči odgovornost. Ta fenomen 'kriv je svenek drugi', nij kod človika nepoznat.

Teror, nemir! Gdo je odgovoran?

Ova rič leži zražena u prahu! Ali ča za sadržaj leži u prahu? Zaistinu Bog??? Smo ga zaistinu mogli izbacit iz človičjega kruga??? Ili su to samo funkcije, ke je morala od časa do časa na se zet? Ne kaže ono sve, ča sam prije nabrojio, na to, da človik od nekoga drugoga odvisi (od drugoga človika i Boga), da on sam za se ne more opstat? Ga je morebit sram ove činjenice? Je on hotio ovu 'sramotu' s tom 'ričom' van hitit i pokazat: "Ja sam morem opstat!" Je hotio tim dokazati, da je neodvisan?!

Ča si je človik tim, da je misli da je neodvisan, ja nemer dvojim na tom, 'dobio' ili 'zaslužio'? Ništa drugo, nego da je on sada, č l o v i k , odgovoran za sve činjenice, dobre i zle! I dobro je tako! Sad nije barem za njegovo djelo ta "rič" odgovorna. Teško mu je ali, ako misli na te zle, turobne činjenice na svitu: boj, nepravichnost, teror, nesigurnost, na jednu stran bogatusi, na drugu siromahi, glad, nevolja, smrt i.t.d. Ovo sve je bilo ubišeno toj "riči". A sada? Zač človik živi? Je vridno živit uz ovakove uvjete? Človik još svenek išće, išće tu veliku sriču, ka kade-tade mora bit! Ali kade??? On još svenek dalje išće, biži, se ufa! Zač još človik svenek nij zadovoljan? Ča mu sad nij lakše, kad je 'neodvisan'? Ča mu sada još fali? - Zvana smrti, ka ga olakša od svih skrbi, tugov i problemov!? - Ali sve drugo, nek ovo si človik želi!!! - Zač?!

Opet ga počne misao gnjavit, ča je po smrti? Jer jednoč je i on na redu! Ča će sada opet počet nalagat na tu "rič"? Poslidnje ufanje? Dobro! Ali pogodi človik ovom ričom, ča zaistinu hoće pogodit, naime pogodi on zaistinu "BOGA"? Jer kod smo vidili, ono ča je sve človik bio od generacije do generacije 'Bog', to danas već nij i te funkcije je človik preuzeo.

Ne išće ali svaka i sadašnja generacija "Boga", ne gine za nečim, ča človik triba, da je človik? Kade je bio prije i kade je sada ta "pravi Bog"? Ili triba svaka generacija 'svoga' Boga? Ovde se mora još ča reć: Kod se kaže, su neki dijeli znastvenosti Boga nadomjestili ali nisu oni Boga nadomjestili i 'zakopali', nego samo kipe. ke si je človik bio od Boga načinio. Jer i prije nisu ljudi samo iz motivov utilitarizma vjerovali, nego iz dibine srca i kad to človičjoj egzistenciji i človičjemu biću sliši. Dokaz tomu je, da ljudi i danas još vjeruju. Jer vjera sliši bitno človičjemu biću i prirodna znastnost i tehničke rafinese ju nemoru nadomjestiti.

Sigurno svaka generacija drugačije govori o Bogu. Jer čovik živi

u povjesti i ima povijest; tako se i Bog u povijesti čoviku očituje! Mi ne smimo Boga samo u našem malom človičjem horizontu iskat i njemu samo funkcije ostavit.

Poglejmo konačno na ti historični i svejedno samu historiju za sobom ostavljajući događaj, ki je s Kristušem u ov svit došao. Ča ov prihod Jezusa Kristusa za človičanstvo konačno zlamenuje, će se stoprv u toku povijesti pokazat; potpuno pri Kristuševoj "paruziji" na koncu svita. Ali nam je jur na ovom svitu opet potpuno otvorena mogućnost, da iz našega žitka ono načinjimo

Ča si ja očekujem?

Ča si svi skupa željimo! Človik će ali morat spoznat, da otu sriću i smisao žitka ne će moć dostignut samo na svoju ruku, on će morat spoznat, da konačno odvisi od nekoga 'drugoga'. Morebit se 'dibine' človika i najdiblje želje u ovoj "riči" izrazu!

Sigurno, nekakova otajnost, škurina i nerazumljivost je oko te riči. Ovde človičja pamet i razum već ne moru dalje. Ovde još samo vidu 'oči' vjere, vjere u Kristusa, ki je istu sudbinu preživio, kod no svaki drugi človik, ali u apsolutnoj zaufanosti u Boga. Po Kristusu su nam vrata otvorena k "žitku"! Smo pripravní kroz ova 'vrata' pojt?

PALATIN Robert - Šuševo

rodjen 28.5.1953., maturirao u Matrštofu studira teologiju, bivši tajnik HAK-a

Interesi: narodna muzika, sport, literatura

Fachbücher

Fachzeitschriften

Aus dem In- und Ausland

Medizin

Pharmazie

Naturwissenschaften

Rechtswissenschaften

am besten durch

Facultas Buchhandlung

1090 Wien, Berggasse 4

Telefon 34 61 98